

«Затверджую»

В.о. ректора ВНЗ «Східно-європейський
слов'янський університет»

«_____» 2014 року
Несух Л.М.

ПРОГРАМА

заходів із забезпечення якості освітньої діяльності та якості
вищої освіти у Вищому навчальному закладі
«Східно-європейський слов'янський університет»

Handwritten notes in blue ink:
1. Програма
2. Університет
3. 2014

Ужгород – 2014р.

Загальні положення

В усіх країнах світу особлива увага звертається сьогодні на забезпечення якості освіти, яка бачиться одним з основних інструментів реагування на виклики часу. Україна поступово інтегрує до європейського освітнього простору, який спирається на європейську інтелектуальну, наукову і культурну спадщину, характеризується постійною співпрацею між державою, вищими навчальними закладами, студентами, викладачами, роботодавцями та іншими зацікавленими сторонами. Забезпечення якості вищої освіти кожною зі сторін визнається центральним завданням усіх інституціональних змін у сфері вищої освіти. Проблема забезпечення якості освіти є наскрізною в Болонському, Копенгагенському та Туринському процесах, відповідні програми заходів реалізуються як на регіональному, національному і галузевому рівнях, так і на рівні окремих вищих навчальних закладів.

Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) визначає систему забезпечення якості вищої освіти в державі як таку, що має три рівні: 1) система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості освіти); 2) система зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти; 3) система забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Згідно зі статтею 16 Закону України „Про вищу освіту”, система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) в реаліях ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет» передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті університету, на інформаційних стендах тощо;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

- 8) забезпечення ефективності системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників вищого навчального закладу і здобувачів вищої освіти;
- 9) інших процедур і заходів.

Вихідний перелік показників, на які має орієнтуватися система забезпечення якості освіти у ВНЗ і відповідний рівень вимог до діяльності навчального закладу визначаються зовнішніми процедурами гарантування якості – процедурами ліцензування та акредитації, визначеними МОН України, процедурами акредитації та оціночними критеріями Європейської Асоціації із забезпечення якості вищої освіти, Європейської Асоціації Університетів, Європейської Асоціації вищих навчальних закладів, загальнонавчальних рейтингів тощо. Водночас, усі ці процедури „керівництва якістю” є необхідною, але недостатньою складовою забезпечення якості освіти, оскільки неспроможні гарантувати зростання якості освіти у ВНЗ.

Внутрішньоуніверситетська програма забезпечення якості освіти у ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет» (далі – Університет), крім моніторингу багатьох кількісних показників, спрямована на підтримку системи цінностей, традицій, норм (як загальноуніверситетського рівня, так і субрівнів академічних підрозділів – кафедр та інших), які, власне, й визначають ефективність функціонування Університету.

Вихідними, засадничими позиціями – принципами, що забезпечують ефективне функціонування системи забезпечення якості освіти в Університеті, визначаємо такі:

- розуміння та виконання вимог до освітнього процесу з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу й міжнародних стандартів;
- орієнтація на споживача освітнього продукту;
- мобільності та динамічності системи освітнього менеджменту;
- постійне вдосконалювання освітнього процесу з урахуванням результатів моніторингу;
- урахування ситуації на ринку освітніх послуг;
- урахування ситуації на ринку праці;
- лідерство керівника;
- демократизму – залучення до означеного процесу професорсько-викладацького складу, співробітників і студентського самоврядування;
- процесний і системний підхід до здійснення освітнього менеджменту;
- обґрунтоване ухвалення управлінських рішень;
- постійне поліпшення діяльності освітньої установи.

Домінуючою тенденцією розвитку взаємодії сфери освіти і ринку праці є визнання провідної ролі як оцінки результатів, так і процесу навчання у визначенні якості підготовки.

Аналіз чинників, що зумовлюють досягнення якості освітнього процесу у вищому навчальному закладі взагалі і рівня освіченості кожного окремого студента зокрема, дозволяє зробити висновки на користь організації такого освітнього простору у ВНЗ, в якому акцент робиться на активній позиції того, хто навчається, на ставленні до нього з боку викладача як до

психологічно рівного. Виходячи з таких принципів побудови освітнього процесу, в Університеті обираються особистісно-орієнтовані, інтерактивні технології організації освітнього процесу.

1. Заходи, спрямовані на здійснення моніторингу, періодичного перегляду та вдосконалення освітніх програм

На сьогодні зміст навчальних планів за напрямами і спеціальностями формується із урахуванням вимог затверджених галузевих стандартів освіти, нормативних документів МОН України і тимчасових стандартів освіти Університету. Цей перелік є достатнім для забезпечення відповідності критеріям процедур ліцензування та акредитації, але не вирішує проблем:

- зростання привабливості і прозорості освітніх програм Університету для потенційних споживачів;
- урахування тенденцій розвитку освітніх програм і вимог до них, у тому числі дескрипторів рамок кваліфікацій ЄПВО (EQF for HE, Болонський процес) і навчання впродовж життя (EQF-LLL, ЄС) тощо, на ринку освітніх послуг Європи і світу загалом і в конкретній предметній галузі зокрема;
- урахування вимог Закону України «Про вищу освіту» до структури рівнів і ступенів вищої освіти, освітніх програм спеціальностей і спеціалізацій;
- забезпечення академічної мобільності студентів;
- підвищення здатності випускників до працевлаштування як у найближчій перспективі, так і в майбутньому (у зв'язку зі змінами вимог ринку праці), а відтак є недостатнім для забезпечення конкурентоспроможності Університету.

Основними принципами створення освітніх програм нового покоління мають стати такі:

- навчання здійснюється за напрямами наукової спеціалізації, тобто реалізується галузевий принцип підготовки випускників;
- навчання в бакалавраті (4 роки навчання) базується на формуванні у студентів загальних уявлень про обраний науковий напрям і передбачає поряд із загальною і фундаментальною фаховою підготовкою формування навичок практичної діяльності в межах обраної спеціальності;
- навчання в магістратурі орієнтуватиметься на освітньо-професійну (1,5 роки навчання) та освітньо-наукову (2 роки навчання) діяльність, матиме більш спеціалізований та індивідуальний характер.

1.1 Запровадження орієнтованих на студента навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти за ступенями «бакалавр» і «магістр»

Ураховуючи рекомендації європейських інституцій, досвід із запровадження рамок кваліфікацій і так званих «еталонів предметних галузей» в ЄС і країнах, які є провідними експортерами освітніх послуг, Університет повинен удосконалити процес розробки навчальних планів, які

мають орієнтуватися не на викладача, а на студента. Процедура затвердження, моніторингу і періодичного перегляду програм підготовки і кваліфікацій повинна включати такі кроки:

1.1.1 Формулювання цілей і завдань освітніх програм:

1.1.1.1 Обґрунтування своєрідності програми підготовки з урахуванням точок зору роботодавців, фахівців і академічної спільноти (на регіональному / національному / європейському рівні).

1.1.1.2 Визначення профілю програми підготовки відповідно до рівня присвоєних кваліфікацій і з урахуванням типових видів занять випускників (карта професій).

1.1.1.3 Визначення загальних (інструментальних, міжособистісних, системних) і фахових компетентностей, яких необхідно досягнути в програмі підготовки і які є необхідними для визнання професійної та/або академічної кваліфікації.

1.1.2 Визначення кінцевих результатів навчання (опис того, що студент повинен знати, уміти і бути здатним продемонструвати після завершення навчання) за програмою підготовки. Кінцеві результати навчання програм підготовки різних рівнів мають чітко відрізнятися. Так само мають відрізнятися кінцеві результати навчання запроваджуваних у програмі підготовки спеціалізацій.

Результати навчання мають бути описані мовою, доступною для розуміння студентами, роботодавцями та іншими зацікавленими сторонами.

1.1.3 Визначення критеріїв, за якими оцінюється досягнення студентами цілей навчальної програми та рівня їхніх досягнень.

1.2 Розробка навчального плану

1.2.1 Вибір видів навчальної діяльності, які дозволяють досягнути визначених результатів навчання.

1.2.2 Розробка структури навчального плану: визначення переліку і змісту навчальних дисциплін і практик; розподіл навчального часу студента; визначення підходів до викладання та навчання, а також методів оцінювання.

1.2.3 Пропозиція студентам на вибір не менше 25% годин навчального навантаження з соціально-гуманітарних і фахових дисциплін.

При цьому слід урахувати, що:

- сфера інтересів науково-педагогічних працівників при формуванні навчального плану має бути урахована, однак її роль є значно меншою у порівнянні із запланованими результатами навчання, що і є суттю студентоорієнтованого підходу до формування навчального плану;

- мінімізація кількості навчальних дисциплін сприяє підвищенню об'єктивності оцінювання рівня сформованості компетентностей у студента як завдяки можливості досягнення відповідності змісту дисципліни запланованим результатам навчання, так і завдяки можливості об'єднати експертний потенціал викладачів у процесі підсумкового оцінювання.

1.2.4 Формулювання вимог до результатів навчання за попереднім рівнем.

1.2.5 Формулювання критеріїв, за якими відбуватиметься перегляд навчальних планів у результаті як зворотного зв'язку із викладачами, студентами, випускниками і роботодавцями, так і внаслідок прогнозування розвитку галузі і суспільства.

Відповідальні за впровадження: випускові кафедри; навчально-методичний відділ; проректор з навчально-методичної роботи; Вчена рада Університету; ректор.

Критерії ефективності: індекс працевлаштування випускників; участь у міжнародних програмах підготовки; мобільність студентів; рейтинг за оцінками роботодавців.

1.3 Підвищення якості методичного забезпечення навчальних дисциплін

Кадровий склад Університету, в якому штатні науково-педагогічні працівники та фахівці, що залучаються за різними формами сумісництва, здійснюють підготовку фахівців з вищою освітою за 6 спеціальностями. Особливість освітніх програм Університету – підготовка майбутніх фахівців-філологів з двох іноземних мов, а також майбутніх фахівців-менеджерів, економістів із поглибленим знанням іноземних та слов'янських мов. Завдяки взаємній участі випускових кафедр в освітньому процесі вдається забезпечити на високому фаховому рівні викладання усіх без винятку навчальних дисциплін і сформувати необхідну їх методичну підтримку. Для глибшої реалізації цієї спроможності, а також урахування специфічних потреб викладання за спеціальностями необхідно:

1.3.1 Встановити, що методичне забезпечення навчальної дисципліни і компетенція щодо визначення достатності фахового рівня викладача, який забезпечує її викладання, покладається на кафедру, наукове спрямування якої найбільш повно відповідає змісту дисципліни.

1.3.2 З метою забезпечення єдиних методичних підходів до викладання дисциплін, які є профільними одночасно для кількох кафедр, а також для забезпечення належного рівня експертизи навчально-методичних розробок, сформувати науково-методичну раду Університету.

Покласти відповідальність за визначення відповідності змісту дисциплін профілю наукових інтересів кафедр на науково-методичну раду Університету.

1.3.3 При плануванні освітнього процесу неухильно дотримуватись принципу забезпечення викладання навчальних дисциплін профільними кафедрами.

1.3.4 З метою урахування специфічних потреб підготовки за спеціальностями зобов'язати науково-педагогічних працівників, які забезпечують викладання дисциплін, погоджувати навчальні програми і робочі навчальні програми з відповідними випусковими кафедрами.

1.3.5 Розробити процедуру запровадження нових навчальних дисциплін, їх рецензування та включення до каталогу курсів Університету.

Відповідальні за впровадження: науково-методична рада Університету; проректор з навчально-методичної роботи.

Критерії ефективності: оцінка фахового рівня викладання дисциплін студентами, випускниками, викладачами, зовнішніми експертами.

1.4 Посилення практичної підготовки студентів

Серед переліку складових якості освіти одним із найважливіших показників є рівень практичної підготовки студентів та їхня здатність виконувати професійні функції. За експертними оцінками, цим параметром випускники українських ВНЗ поступаються європейським колегам найбільше.

Враховуючи важливість практичної підготовки, слід не лише передбачати в навчальних планах проходження студентами навчальної та виробничої практик, але й узгоджувати з потенційними роботодавцями обсяги і види практичної підготовки, терміни її проведення тощо. А також необхідно:

1.4.1 Оптимізувати види навчально-виробничих практик, удосконалювати їх організаційне забезпечення та контроль за якістю проведення й оцінювання.

1.4.2 Створити програми наскрізної практичної підготовки майбутніх фахівців з усіх спеціальностей, передбачивши наступність формування необхідних компетентностей відповідно до визначеної кваліфікації.

1.4.3 Створити спільно зі спеціалізованим навчальним закладом ЗОШ №11 м. Ужгорода школу-лабораторію як базу для навчальної та виробничої практик для майбутніх учителів.

1.4.4 Створити експериментальні навчальні лабораторії для набуття студентами спеціальностей «Психологія», «Облік і аудит», «Фінанси», «Менеджмент» фахових умінь і навичок. Передбачити практики без відриву від навчання.

Відповідальні за впровадження: випускаючі кафедри; відділ навчально-методичної роботи; проректор з науково-методичної роботи.

Критерії ефективності: індекс працевлаштування випускників; рейтинг за оцінками роботодавців.

1.5 Запровадження освітніх програм післядипломної освіти

Одним із засобів утвердження провідної ролі Університету в сфері вищої освіти України та одночасно чинником, що сприятиме налагодженню співпраці з «реальним сектором економіки», є створення програм підвищення кваліфікації для фахівців з вищою освітою. Такі програми надають можливість (шляхом набуття відповідних компетентностей) отримання додаткових кваліфікацій у межах того самого освітнього рівня і тієї самої професії, що сприяє кар'єрному зростанню і підвищує здатність працевлаштування. Розроблювані програми мають бути двох типів:

1. Програми підвищення кваліфікації викладачів ВНЗ.

Такі програми формуються за напрямами і спеціальностями, підготовку з яких забезпечує Університет, на тривалу перспективу.

Відповідальні за впровадження: вчена рада Університету; науково-методична рада Університету, проректор з навчально-методичної роботи.

Критерії ефективності: кількість слухачів та їх кар'єрне зростання; участь у міжнародних програмах підготовки; рейтинг за оцінками керівництва інших ВНЗ і викладачів.

2. Тематичні програми підвищення кваліфікації фахівців-практиків.

Програми формуються випусковими кафедрами на замовлення роботодавців і відповідно до узгоджених із роботодавцями вимог (обсяги, тривалість, вимоги до оцінювання тощо). Термін існування таких програм і порядок їх оновлення визначаються замовником.

Відповідальні за впровадження: випускові кафедри; вчена рада Університету; науково-методична рада Університету; проректор з навчально-методичної роботи.

Критерії ефективності: кількість слухачів та їх кар'єрне зростання; участь у міжнародних програмах підготовки; рейтинг за оцінками роботодавців.

2. Оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників Університету та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті університету, на інформаційних стендах тощо.

Заходи, спрямовані на підвищення рівня об'єктивності оцінювання

Діагностику навчальних досягнень студентів як одну з найважливіших складових освітнього процесу, який має значний вплив на майбутню кар'єру випускників, необхідно здійснювати на високому професійному рівні. Саме система діагностики дає важливу інформацію про ефективність учіння студентів, їх самостійної роботи і викладання – діяльності викладачів. Найбільш загальними критеріями досконалості / недосконалості цієї системи є: підтвердження зафіксованого в Університеті рівня знань і вмінь при експертному (зовнішньому) оцінюванні; кореляція оцінки результатів навчання студента у ВНЗ з оцінкою сформованості професійних і загальних компетентностей випускниками і роботодавцями.

2.1 Удосконалення загальноуніверситетських положень про оцінювання здобутих студентами компетентностей

2.1.1 При вдосконаленні положень про оцінювання здобутих студентами компетентностей слід намагатися, щоб процедури оцінювання відповідали таким вимогам:

- призначалися для вимірювання досягнень визначених результатів навчання;
- здійснювались фахівцями, які розуміють роль оцінювання у набутті студентами компетентностей, пов'язаних з їхньою майбутньою кваліфікацією;

- виконувались більш ніж одним викладачем (особливо на екзаменах);
- мали чіткі й оприлюднені критерії оцінювання;
- відповідали своєму призначенню (діагностичний, поточний, модульний або підсумковий контроль);
- проектувалися з урахуванням усіх можливих наслідків для студента;
- мали чітку регламентацію випадків відсутності студента з різноманітних причин;
- гарантували дотримання вимог законодавства про нерозповсюдження конфіденційної інформації;
- відповідали цілям і зобов'язанням, задекларованим Університетом;
- були зіставними в межах Університету;
- підлягали внутрішній (а за необхідності – зовнішній) експертизі;
- підлягали перевіркам на дотримання затверджених процедур.

Відповідальні за розробку і впровадження: відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету; проректор з навчально-методичної роботи.

2.1.2 Удосконалення нормативних документів з оцінювання знань студентів за конкретними спеціальностями (та/або видами навчальної роботи студента) – розроблення процедур (форм організації, методів оцінювання тощо) має відбуватися таким чином, щоб вони:

- забезпечували прозорість процесу оцінювання досягнень студентів;
- забезпечували необхідну гнучкість і варіативність системи оцінювання, її індивідуалізацію відповідно до об'єктивної відмінності рівнів освітніх програм, їх спрямованості, специфіки навчальних дисциплін та очікуваних результатів навчання тощо;
- передбачали зворотний зв'язок зі студентом (кожен студент повинен мати можливість дізнатися причини, з яких його успішність була оцінена відповідним рівнем оцінки) і таким чином забезпечували формувальну функцію;
- здійснювали моніторинг освітнього процесу, підготовку інформації для прийняття рішень щодо його вдосконалення, забезпечували оптимальну поінформованість студентів і дієвість накопичувальної системи контролю їхніх навчальних досягнень завдяки введенню електронних журналів успішності студентів та інформаційної системи (ІС) управління освітою.

Відповідальні за розробку і впровадження: викладачі; кафедри; відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету.

2.1.3 Створення загальноуніверситетського банку екзаменаційних, контрольних завдань і тестів з усіх навчальних дисциплін. Реалізація цього завдання передбачає:

- накопичення інструментарію оцінки успішності навчання студентів за спеціальністю з метою його цільового використання та подальшого вдосконалення;
- формування кейсів, зокрема й електронних, до завдань для проведення моніторингу залишкових знань студентів за фаховим спрямуванням з урахуванням знань, умінь і компетентностей студента відповідно до вимог роботодавців щодо певного ступеня вищої освіти та пов'язаних з ним посадових обов'язків;
- створення тестологічної групи, основним завданням якої слід визначити надання допомоги науково-педагогічним працівникам у створенні інструментів дидактичного вимірювання, зокрема електронних тестових завдань в інформаційному освітньому середовищі, створеному на базі системи управління навчанням Moodle.

Відповідальні за розробку і впровадження: кафедри; кафедра психології і педагогіки; кафедра філології; відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету.

2.1.4 Удосконалення системи оцінювання студентів, що навчаються за заочною формою навчання шляхом запровадження обов'язкового виконання спеціально розроблених тестових завдань, зокрема й електронних, як передумови допуску до заліку / екзамену.

Відповідальні за розробку і впровадження: кафедри; відділ навчально-виховної роботи; науково-методична рада Університету.

Критерії ефективності: кореляція показників успішності з результатами контролю залишкових знань; підтвердження зафіксованого в Університеті рівня знань і умінь при експертному (зовнішньому) оцінюванні; кореляція оцінки результатів навчання студента в Університеті з оцінкою сформованості професійних і загальних компетентностей випускниками і роботодавцями.

2.2 Заходи, спрямовані на забезпечення об'єктивності при присвоєнні кваліфікації

У документах ЮНЕСКО зафіксоване зростання відповідальності університетів за присвоєння кваліфікацій і визнається невідповідність ustalених традиційних підходів сучасним вимогам ринку праці: отримання дипломів не може бути автоматичним наслідком складання передбачених програмою іспитів – необхідне підтвердження того, що у випускника сформований мінімально необхідний (пороговий) рівень компетентностей. У зв'язку з цим доцільно удосконалити підходи щодо роботи ЕК (екзаменаційних комісій) – як стосовно оцінювання результатів навчання, так і стосовно кваліфікації (і незаангажованості) екзаменаторів (експертів):

2.2.1 Доопрацювати положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій, а саме:

- змінити підхід до формування програми державних екзаменів та удосконалити (з урахуванням фахової специфіки) форми їх проведення з метою отримання якомога більш об'єктивної оцінки досягнення випускником запланованих результатів навчання, а не зводити зміст державного іспиту до вибіркового контролю залишкових знань з обмеженого переліку нормативних і спеціалізованих дисциплін, як це відбувається зараз;

- увести чіткі і недвозначні кваліфікаційні вимоги щодо формування складу ЕК (бажано із залученням роботодавців) і підбору кандидатур на посади голів ЕК.

2.2.2 Розробити і затвердити положення про диплом з відзнакою ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет», де чітко описати критерії оцінювання наукової (творчої) роботи, якими повинна керуватися випускова кафедра при наданні рекомендації щодо видачі студенту-випускнику диплому з відзнакою.

Відповідальні за розробку і впровадження: науково-методична рада Університету; проректор з науково-методичної роботи.

Критерії ефективності: оцінка сформованості професійних і загальних компетентностей випускниками і роботодавцями.

3. Інформаційне забезпечення системи моніторингу якості вищої освіти

Для вдосконалення в Університеті системи із забезпечення якості освітнього процесу необхідно здійснити такі заходи:

3.1 Створити загальноуніверситетську інформаційну систему забезпечення моніторингу якості освіти, яка б забезпечувала: оперативний облік процесів і ресурсів, результатів соціологічних опитувань, достовірну архівацію даних про стан освітніх (кадрових, навчально-методичних, інформаційно-бібліотечних, матеріальних тощо) ресурсів структурних підрозділів Університету, аналітичну обробку, оперативний пошук, передачу і необхідне подання відповідної інформації тощо.

До переліку основних складових такої інформаційної системи щонайменше мають входити модулі, що відображатимуть:

- якісні та кількісні характеристики контингенту студентського складу;
- результати моніторингу досягнень студентів і показники їхньої успішності;
- структуру освітніх програм та їх ресурсне забезпечення;
- механізми оцінювання студентами якості діючих освітніх програм;
- якісний склад та ефективність роботи професорсько-викладацького складу;
- можливості випускників влаштуватися на роботу / результати працевлаштування;
- наявні навчальні і матеріальні ресурси та їхню вартість;
- ключові показники діяльності структурних підрозділів тощо;

- загальні характеристики та основні показники діяльності Університету та порівняння з показниками інших однопрофільних закладів;
- інформацію про місце навчального закладу серед інших університетів з посиланнями на результати вітчизняних, європейських і світових рейтингів.

Системний облік і аналіз ресурсів має стати ефективним інструментом у руках керівництва Університету для забезпечення та поліпшення якості освітньої діяльності закладу.

Усі ці кроки дозволять здійснити підготовку Університету до зовнішнього комплексного моніторингу якості освіти, включаючи моніторинг за європейськими вимогами в системі ENQA (European Network for Quality Assurance), що сприяє забезпеченню мобільності студентів і підвищенню довіри до вищих навчальних закладів.

3.2 Визначити відділ навчально-методичної роботи відповідальним за функціонування загальноуніверситетської інформаційної системи, здійснення інтегрованого аналізу даних та інформаційне забезпечення рішень.

На цей же підрозділ має бути покладена відповідальність за:

- методичну підтримку факультетів при здійсненні процедур ліцензування, акредитації тощо;
- координацію підготовки звітів самооцінки Університету;
- вивчення методик укладення міжнародних і вітчизняних рейтингів вищих навчальних закладів і розробку необхідного методичного інструментарію для участі Університету в цих рейтингах;
- видання бюлетеня моніторингу якості освіти в Університеті.

Відповідальні за впровадження: відділ навчально-методичної роботи; структурні підрозділи; науково-методична рада Університету, проректор з міжнародних зв'язків та виховної роботи.

4. Забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників

Найважливішим навчальним ресурсом Університету є викладачі, тому важливо, щоб вони:

- досконало знали і розуміли свій предмет;
- мали необхідні вміння і досвід для того, щоб ефективно передавати студентам свої знання і розуміння предмета в різних ситуаціях навчання;
- мали доступ до інформації про те, як інші оцінюють їхню роботу.

Університет повинен використовувати певні процедури відбору та призначення на посаду, що дозволяють пересвідчитися в тому, що викладач обов'язково має щонайменше базовий рівень компетентності. Крім того, важливим є створення умов і можливостей для вдосконалення фахової майстерності. Нарешті, Університет повинен мати механізми усунення з посад тих викладачів, які демонструють свою професійну нездатність.

Тому основним стандартом у частині забезпечення якості викладацького складу є те, що Університет повинен мати в своєму розпорядженні певні процедури і критерії, які б засвідчували, що викладачі, які працюють зі студентами, мають відповідну кваліфікацію і високий фаховий рівень для здійснення своїх посадових обов'язків.

4.1 Процедури відбору та призначення на посаду науково-педагогічних працівників

Процедури залучення науково-педагогічних працівників до освітнього процесу регламентуються законами України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України. Разом з тим, одне з ключових питань – оцінка рівня компетентності викладачів – у нормативних документах врегульована лише рамково, за обмеженим переліком формальних ознак, більшість з яких, до того ж, характеризує (якісно та кількісно) рівень наукових досліджень, тоді як якість викладання переважно описується критеріями, що не підлягають вимірюванню. Складність комплексного оцінювання фахового рівня викладача саме як науково-педагогічного працівника не є внутрішньоукраїнською проблемою, вона виявляється і в структурі показників, і вагових коефіцієнтах абсолютної більшості рейтингів, що визначають престиж Університетів.

Як наслідок, при прийнятті рішень щодо фахової придатності претендента на посаду викладача домінуючою, якщо не єдиною, є оцінка наукової діяльності (фахового рівня у відповідній науковій галузі), що, загалом, не зовсім коректно і валідно. Приймаючи як аксіому обов'язковість поєднання науково-педагогічними працівниками у своїй діяльності викладання та науково-дослідної роботи, Університету слід удосконалити (у межах, передбачених чинними нормативними документами) наявні процедури зарахування і продовження терміну перебування на посаді викладачів, а саме:

4.1.1 Розробити посадові інструкції науково-педагогічних працівників.

4.1.2 Вдосконалити наявні та запровадити нові критерії (з відповідною диференціацією за посадами), які б засвідчували, що особи, залучені до викладацької роботи (у тому числі на умовах сумісництва), щонайменше:

- мають відповідну кваліфікацію та/або високий фаховий рівень у відповідній науковій галузі або є визнаними практиками;
- здатні отримувати і генерувати нові знання, адаптувати їх до нових умов і вимог;
- мають як мінімум базовий рівень компетентності для здійснення своїх посадових обов'язків;
- мають необхідні вміння і досвід для того, щоб ефективно передавати студентам свої знання і розуміння предмета в різних ситуаціях навчання; мають внутрішню потребу в цьому;
- мають здатність встановлювати контакти із зовнішнім і внутрішнім середовищем, з яким необхідно працювати;

- мають певний науковий доробок у своїй галузі, здатність організувати спільну зі студентами науково-дослідну роботу.

4.1.3 Визначити порядок допуску до читання лекцій викладачів, які не мають наукового ступеня та/або вченого звання.

4.1.4 Передбачити для осіб, що обираються (переобираються) на посади завідувачів кафедр, представлення на Вчену раду Університету програми розвитку кафедри.

4.1.5 Розробити та запровадити систему оцінювання ефективності роботи викладачів, яка б, окрім відомостей про участь у науковій роботі та про кількість наукових, науково-методичних видань і навчально-методичних розробок, включала показники, за допомогою яких можна охарактеризувати:

- якість проведення навчальних занять (за моніторинговими опитуваннями студентів, випускників, викладачів кафедр, викладачів, які забезпечують дисципліни, що є наступними у структурно-логічній схемі викладання тощо);

- рівень прогресу студентів (оцінюється за часткою студентів, яким зараховані кредити за опанування дисципліни / модулю, і показниками успішності упродовж семестру і на підсумковому контролі, з урахуванням результатів вступного контролю і показників успішності на дисциплінах, які викладалися раніше);

- якість оцінювання успішності студентів (за розподілом оцінок з навчальних дисциплін упродовж семестру і на підсумковому контролі; за порівнянням розподілу оцінок по тому самому контингенту студентів на споріднених дисциплінах / дисциплінах того самого рівня складності у той самий період часу; за результатами контролю залишкових знань студентів; за порівнянням з успішністю студентів на дисциплінах, які викладалися раніше/пізніше, але в яких оцінюються набуття студентами тих самих чи однотипних компетентностей тощо);

- рівень науково-методичних видань і навчально-методичних розробок (експертні оцінки, у тому числі зовнішні);

- підвищення кваліфікації;

- участь у методичній роботі кафедр, факультетів;

- участь у роботі з організації освітнього процесу;

- участь в організації науково-дослідної роботи студентів факультетів, Університету;

- участь у профорієнтаційній роботі;

- участь в інших заходах / роботах / проектах, спрямованих на зростання якості освіти в Університеті, на підвищення ефективності діяльності Університету тощо;

- інше.

4.1.6 Приймаючи рішення про продовження перебування на посаді, заохочення, накладання дисциплінарних стягнень, дострокове припинення трудових відносин тощо, враховувати оцінку ефективності роботи викладача (з диференціацією за посадами і, можливо, з урахуванням специфіки структурних підрозділів).

4.1.7 Розробити процедуру дострокового припинення трудових відносин із тими науково-педагогічними працівниками, які стабільно демонструють свою професійну нездатність як викладачі.

Відповідальні за розробку і впровадження: науково-методична рада Університету; проректор з навчально-методичної роботи.

Критерії ефективності: оцінка фахового рівня науково-педагогічних працівників студентами, випускниками, викладачами, зовнішніми експертами.

4.2 Заходи, спрямовані на вдосконалення фахової майстерності науково-педагогічних працівників

Університету слід створювати науково-педагогічним працівникам умови і можливості для вдосконалення фахової майстерності, запроваджувати програми, спрямовані на вдосконалення професійних умінь молодих викладачів, а також сприяти формуванню атмосфери, в якій професійні вміння викладачів належно поцінуюватимуться як оточуючими, так і ними самими. Для реалізації вказаних завдань доцільно запровадити такі заходи:

4.2.1 Розробити і затвердити концепцію підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, передбачивши при цьому виділення хоча б мінімально-необхідних фінансових ресурсів і використання створених в Університеті програм підвищення кваліфікації.

4.2.2 Встановити, що після зарахування на роботу (у штат чи на умовах сумісництва) кафедра зобов'язана надати науково-педагогічному працівнику точний і відповідний сучасному стану справ опис його функціональних обов'язків, профілю діяльності кафедри, вимог організації освітнього процесу, очікуваних результатів навчання за програмою (програмами) підготовки фахівців, у яких задіяна кафедра тощо.

4.2.3 Запровадити на базі кафедри психології і педагогіки та науково-методичного центру Університету обов'язкову річну програму підготовки для штатних викладачів, які залучаються до науково-педагогічної роботи вперше.

4.2.4 Ураховуючи зростання наставницької складової в кураторській роботі та відсутність у більшості науково-педагогічних працівників спеціальної педагогічної підготовки, запровадити регулярні семінари з підвищення кваліфікації кураторів академічних груп.

4.2.5 Ураховуючи зростаюче з року в рік залучення до освітнього процесу молодих фахівців (що відповідає сучасній практиці більшості університетів світу), посилити їхню педагогічну підготовку шляхом запровадження спецкурсу з розвитку професійно-педагогічної компетентності викладача.

4.2.6 Ураховуючи роль англійської мови в сучасному науковому світі та на ринку освітніх послуг, сприяти підвищенню рівня володіння науково-педагогічними працівниками англійською мовою. Зокрема:

- забезпечити фінансове стимулювання викладання професійних дисциплін англійською мовою та публікації наукових статей у провідних фахових міжнародновизнаних виданнях;

- встановити обов'язкову кваліфікаційну вимогу при зарахуванні за контрактом (вперше) на посади науково-педагогічних працівників володіння англійською мовою.

4.2.7 Ураховуючи провідну роль і відповідальність завідувачів кафедр у забезпеченні освітнього процесу, відновити функціонування кадрового резерву на заміщення посад завідувача кафедри і запровадити обов'язковий курс підвищення кваліфікації для претендентів на цю посаду.

Відповідальні за розробку і впровадження: випускові кафедри; кафедра психології і педагогіки, відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету.

Критерії ефективності: оцінка фахового рівня науково-педагогічних працівників студентами, випускниками, викладачами, зовнішніми експертами.

5. Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою

Важливою складовою забезпечення якості освіти є навчальні ресурси. ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет» прагне, щоб його наявні ресурси (бібліотека, читальні зали, кабінети, лабораторії, комп'ютерні класи, Центр), які забезпечують освітній процес, були достатніми і відповідали змісту тих програм, які пропонує Університет. Студенти, як головні користувачі цих ресурсів, повинні мати можливість впливати на їх удосконалення та оптимізацію. Університет повинен постійно відслідковувати, переглядати і вдосконалювати оптимальність служб підтримки, щоб вони були доступні та результативні. Для досягнення ефективності діяльності Університету із забезпечення ресурсної підтримки освітнього процесу необхідно здійснити такі заходи:

5.1 Розширювати ресурс електронної бібліотеки, забезпечити його доступність для викладачів, аспірантів і студентів з веб-сайту Університету.

5.2 Створити в Університеті освітній веб-сайт на базі системи управління навчанням Moodle та забезпечити кожен навчальну дисципліну електронним навчально-методичним комплексом, доступним для користування викладачів і студентів в інформаційному освітньому середовищі Університету.

5.3 Створити на кожній кафедрі паперовий та електронний банк завдань для самостійної роботи студентів, методичні рекомендації щодо їх виконання, в тому числі для студентів заочної форми навчання.

5.4 Забезпечити наявність необхідних електронних освітніх ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, як доступне, оперативне джерело інформації, сформоване на основі якісної наукової, навчально-методичної бази. Це, зокрема, створення електронних

підручників, електронних навчальних посібників, електронних конспектів лекцій та їх мультимедійних презентацій, що викладають зміст теоретичної складової дисципліни, і методичних вказівок до самостійної роботи студентів, які містять короткий виклад тем, винесених на самостійне опрацювання, алгоритми розв'язання завдань і задач, індивідуальні розрахункові завдання, тести для проведення різних форм контролю знань тощо.

5.5 Дбати про забезпечення освітнього процесу сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, зокрема електронною поштою та Wi-Fi.

Відповідальні за розробку і впровадження: бібліотека; кафедри; відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету; проректор з науково-методичної роботи; проректор з міжнародних зв'язків та виховної роботи.

Критерії ефективності: оцінка фахового рівня навчально-методичного ресурсу студентами, випускниками, викладачами, зовнішніми експертами.

6. Забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом

Студентоцентрична концепція освіти вимагає розробки нових підходів до управління змістом освіти, діагностики та оцінки її результатів, у тому числі, як зазначено в комюніке Всесвітньої конференції ЮНЕСКО „Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальних змін і розвитку” має гарантувати якість освіти через створення систем забезпечення якості, відповідної культури якості і зразків оцінювання у вищих навчальних закладах через застосування інформаційно-комунікаційних технологій у керівництві, викладанні та учінні, що дозволить підвищити доступність вищої освіти, її якість, дозволить надавати студентам знання, формувати уміння, яких вони потребують у XXI столітті. Відправна точка для ефективного забезпечення якості – це самопізнання та самовдосконалення.

Університету слід створювати належні організаційно-педагогічні умови задля впровадження інформаційних систем ефективного управління освітнім процесом. Для цього необхідно досягти:

- розбудови інформаційної інфраструктури внутрішньоуніверситетської локальної мережі Університету для забезпечення доступу співробітників і студентів Університету до інформаційних послуг та інформаційно-комунікаційних технологій;
- спрощення процедури доступу співробітників і студентів Університету до інформації та знань за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;
- забезпечення сталого розвитку новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, насамперед е-навчання та е-управління з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;
- підвищення ефективності та якості управління Університетом з наданням адміністративних послуг в електронній формі, прозорості та

відкритості діяльності ректорату та структурних підрозділів Університету (факультетів, кафедр, бухгалтерії, відділу кадрів тощо);

- широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню діяльність, архівну та бібліотечну справу, управління освітою;
- посилення мотивації до використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- забезпечення інформаційної безпеки;
- запровадження системи індикаторів розвитку Університету;
- поліпшення кадрового потенціалу у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Відповідальні за розробку і впровадження: відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету; проректор з навчально-методичної роботи; проректор з міжнародних зв'язків та виховної роботи.

Критерії ефективності: оцінка фахового рівня освітнього процесу студентами, випускниками, викладачами, зовнішніми експертами.

7. Забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації тощо

Європейський стандарт стосовно публічності інформації полягає в тому, що Університет повинен регулярно публікувати найсвіжішу, неупереджену й об'єктивну інформацію – як кількісну, так і якісну, – про свою діяльність. Зокрема, необхідно:

7.1 Для системного моніторингу якості і задоволення потреб учасників освітнього процесу створити і постійно підтримувати уніфіковану інформаційну систему з базою даних, яка має містити освітні програми і кваліфікації, котрі вони пропонують; відгуки студентів про співвідношення між якістю освітніх програм, їх фаховістю та реальними потребами працедавців; результати студентських опитувань і відгуків відносно ефективності роботи викладачів;

7.2 Забезпечити студентське представництво у вченій раді Університету, робочих групах, нарадах, зборах трудового колективу; у різних внутрішніх перевірочних комісіях (оцінювання навчальних дисциплін, відкрите представлення та обговорення результатів опитування, студентське бачення якості, актуальності та ефективності навчальних дисциплін).

7.3 Передбачити такі процедурні механізми забезпечення об'єктивності і публічності інформації: анкети, внутрішні університетські та національні дослідження, фокус групи, скриньки для пропозицій у загальнодоступних місцях, відкриті форуми з керівниками освітнього процесу (завідувачем відділу навчально-методичної роботи, завідувачами кафедр, деканами, проректорами та ін.).

7.4 Запровадити практику оприлюднення на відповідних сайтах звітів керівників освітнього процесу у стилі, який є зрозумілим і доступним для цільової аудиторії, з чітким структуруванням, яке дозволяє читачеві легко знайти будь-які рішення, схвальні зауваження чи рекомендації.

Відповідальні за розробку і впровадження: відділ мультимедійного інформаційного забезпечення освітнього процесу, мережевого адміністрування та підтримки веб-сторінки; відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету; проректор з навчально-методичної роботи.

Критерії ефективності: оцінка якості змісту, об'єктивності та мобільності інформаційних ресурсів студентами, випускниками, викладачами, громадськістю, зовнішніми експертами.

8. Забезпечення ефективності системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищого навчального закладу і здобувачів вищої освіти

У сучасних умовах плагіат у науково-освітньому середовищі перетворився на багатолікий соціально-етичний та економіко-юридичний феномен, набув різноманітних форм і вийшов за межі безпосередньо крадіжки результатів інтелектуальної праці, що дозволяє говорити про масштаби проблеми та вимагає встановлення механізмів щодо її запобігання як в Україні в цілому, так і в кожному ВНЗ зокрема. Плагіат визначають як цілеспрямований процес навмисного привласнення та оприлюднення результатів наукової чи творчої діяльності інших людей.

Мета складової цілісного процесу надання якісної вищої освіти в Університеті, що забезпечує запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників вищого навчального закладу й здобувачів вищої освіти, – забезпечити формування навичок коректного опрацювання джерел інформації, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; сприяти активізації самостійності при написанні роботи й відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування. З метою створення системи запобігання академічного плагіату в письмових роботах здобувачів вищої освіти та в наукових працях працівників Університету необхідно здійснити такі заходи:

8.1 Створити Положення про забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях наукових і науково-педагогічних працівників і роботах здобувачів вищої освіти в ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет»; розмістити його на офіційному сайті Університету; завідувачам кафедр, науковим керівникам ознайомити з цим Положенням науково-педагогічний склад, аспірантів, усіх студентів Університету.

8.2 Запропонувати введення до освітніх програм спеціальностей курсу з основ наукового письма та дослідницької роботи, у якому зокрема акцентувати увагу здобувачів вищої освіти всіх форм навчання на коректному використанні в письмових роботах інформації з інших джерел та шляхах уникнення плагіату, на правилах оформлення цитувань та укладання списку використаної літератури.

8.3 Покласти на керівників наукових робіт та їх рецензентів відповідальність за не допуск несамостійно виконаних робіт (курсівих, дипломних, проектів кваліфікаційних завдань тощо) до захисту у відповідних екзаменаційних комісіях; науковий керівник роботи чи її рецензент, який виявив у ній низький відсоток оригінальності (менше 60%), зобов'язаний вчасно інформувати про це автора роботи і винести рішення про повернення її на доопрацювання, видачу нового завдання тощо; у разі незгоди автора роботи – подати службову записку.

8.4 Розширити використання сучасних сервісів і програмного забезпечення (програми Плагіата.НЕТ і EtxtАнтиплагиат), що надають можливість перевіряти текстові матеріали на оригінальність.

8.5 Запровадити процедуру подання курсових і дипломних робіт, які представлені до захисту, у паперовому й електронному вигляді, що дасть можливість їх перевірки на рівень самостійності з допомогою інформаційних технологій.

8.6 Імплементувати обов'язкову дворівневу систему перевірки авторських робіт на наявність ознак плагіату:

перший рівень – застосування технічних засобів і технологічних рішень нового покоління для автоматичного порівняння роботи з локальною базою даних і мережею Інтернет з метою встановлення частки оригінального тексту;

другий рівень – візуальне експертне визначення ознак плагіату для випадків, у яких частка оригінального тексту нижча за рекомендовану мінімальну.

8.7 Здійснити заходи щодо приєднання до міжнародних науково-метричних баз і розвиток системи електронної бібліотеки з метою запобігання відірваності вітчизняної науки від світового авангарду.

8.8 Розробити механізми застосування дисциплінарних санкцій до студентів, аспірантів і науково-педагогічних працівників за допущення проявів академічного шахрайства, зокрема, заборона автору включати у перелік своїх наукових і науково-методичних публікацій вже опубліковані твори, в яких встановлено факти плагіату.

Відповідальні за розробку і впровадження: кафедри; відділ навчально-методичної роботи; науково-методична рада Університету; проректор з навчально-методичної роботи.

Критерії ефективності: оцінка якості студентських робіт викладачами, рецензентами, якості наукових і науково-методичних досліджень викладачів колегами, громадськістю, зовнішніми експертами, у тому числі міжнародними.